

## HC 5, 09-12-2019, Algemene Rechtswetenschap 2

Tijdens deze week en week 6 wordt het algemene deel van het internationaal recht behandeld. Volgende week wordt het Europees recht behandeld.

### Lastige vragen voortgangstoets

1. Erwin maakt zich schuldig aan culpoze gevaarzetting voor het treinverkeer. Hij wordt vervolgd. De tll is correct toegesneden op art. 165 Sr. Hij doet een geslaagd beroep op de schulditsluitingsgrond 'onbevoegd gegeven ambtelijk bevel'. De einduitspraak luidt OVAR wegens niet strafbaarheid van de dader.

Dit is onjuist, want het is een culpoze gevaarzetting, daarbij staat schuld in de delictsomschrijving (het is een bestanddeel). Hierdoor loopt het niet vast op de derde vraag, maar op de eerste vraag.

2. Marcel wordt vervolgd voor het delict genoemd in art. 435a Sr. De Rechtbank Noord-Nederland, sector strafrecht, is de bevoegde rechter.

Dit is onjuist, de sector kanton is bevoegd doordat er sprake is van een overtreding.

Het internationaal recht is te verdelen in het **privaat- (IPR) en publiekrecht (internationaal recht/volkenrecht)**. Er is hier sprake van **grensoverschrijdend (rechts)verkeer**. Indien de rechtssystemen van alle landen hetzelfde waren, zou dit recht niet bestaan. In het IPR wordt er ten eerste gekeken welke rechter (absoluut) bevoegd is. Ten tweede komt aan de orde welk recht toepasselijk is. Ten slotte volgt de erkenning en tenuitvoerlegging van het vonnis. Er is soms sprake van nationaal recht voor internationale gevallen.

### Internationaal publiekrecht

Het internationale publiekrecht gaat over juridische relaties tussen internationaal erkende (rechts)personen. De naam volkenrecht klopte vroeger wel, het was namelijk geschreven voor de staten. Het klassieke volkenrecht bestaat dan ook uit diplomatie, oorlogsrecht en zeerecht. De vraag is hoe dit recht gehandhaafd wordt. Er is namelijk geen internationaal centraal gezag zoals het nationale gezag. Er zijn nu veel meer staten (rechtssubjecten) dan eerder. Maar wat zijn staten eigenlijk? Daar is een viertal criteria voor nodig: een eigen territorium, een bevolking, en een bevoegd gezag en een staat moet rechtsbetrekkingen aan kunnen gaan met andere landen.

Internationale organisaties kunnen intergouvernementeel of supranationaal zijn. Het eerste betekent dat de soevereiniteit niet wordt overgedragen, voorbeelden hiervan zijn de NAVO en de Raad van Europa. De Europese Unie daarentegen is supranationaal, dit betekent dat de soevereiniteit gedeeltelijk wordt ingeleverd door de staten aan de overkoepelende internationale organisatie.

In het internationaal recht bestaan de **rechtsbronnen** uit verdragen, de gewoonte en algemene rechtsbeginselen. Dat volgt uit **artikel 38 Statuut Internationaal Gerechtshof**. Ook staat erin dat er hulp gezocht kan worden in de **rechtspraak en rechtsdoctrine**. In de grondwet staat dat ook **besluiten van internationale organisaties** als rechtsbron wordt aangemerkt.

Een vergelijking tussen een **verdrag** en het Nederlandse recht is het overeenkomstenrecht (contract). Andere benamingen van een verdrag zijn een protocol, covenant, handvest, pact, akkoord, etc. maar deze woorden betekenen niet precies hetzelfde. Bij de Verenigde Naties zijn nu 200.000 verdragen geregistreerd, Nederland is partij bij 7.000 verdragen. Deze zijn in zekere zin **afgebakend**; formeel doordat het geldt tussen de verdragsluitende partijen, en materieel doordat het puur over een bepaald onderwerp gaat.

Een verdrag begint met de voorbereiding van de tekst voor het verdrag (art. 90 Gw), daarna wordt het ondertekend door de regering. De Raad van State geeft advies (art. 73 Gw) en de Staten-Generaal moet het daarna – uitdrukkelijk of stilzwijgend – goedkeuren (art. 91 Gw). Hierna volgt nog een formele bevestiging: ratificatie/bekrachtiging. Dan is het land eraan gebonden; het wordt bekendgemaakt in het Tractatenblad (art. 93/95 Gw), pas dan treedt het verdrag in werking.

Een verdrag dat gaat over verdragen is het **Verdrag van Wenen** (1969), waar 140 staten bij aangesloten zijn. Een paar belangrijke artikelen zijn art. 26: pacta sunt servanda, oftewel het feit dat er een nalevingsplicht is, artikel 27 (en art. 94 Gw): beroep op nationaal recht disculpeert niet-naleving niet. en artikel 31 belangrijk: het verdrag moet uitgelegd worden te goeder trouw.

De tweede rechtsbron is de **gewoonte**; de eisen hiervoor zijn de herhaalde statenpraktijk (**usus**) en de overtuiging van de deelnemende staten dat de praktijk rechtens juist is (**opinio iuris**). Er zijn een paar algemene rechtsbeginselen, zoals de billijkheid en de goede trouw. Hulpbronnen zijn jurisprudentie en doctrine. Er bestaat **geen precedentenstelsel**, maar bijna altijd wordt oude jurisprudentie gevolgd. Echter maakt de tijd het verschil, oude uitspraken kunnen in huidige maatschappij anders zijn. Besluiten van volkenrechtelijke organisaties kunnen **intergouvernementeel** zijn, dan is er geen overdracht van de soevereiniteit en is er sprake van unaniniteitsbesluiten. Bovendien kunnen ze **supranationaal** zijn, dan is er sprake van overdracht van enige soevereiniteit en meerderheidsbesluiten.

In beginsel heeft de regel van nationaal recht geen betekenis in de internationale rechtsorde en andersom, onder andere het EHRM zegt dit. Er zijn twee manieren om internationale regels toch te kunnen implementeren in de nationale rechtsorde. Bij het **transformatiestelsel** wordt de internationale regel omgezet in een wet in formele zin. In Nederland hebben we het **incorporatiestelsel**: de regel van internationaal recht wordt binnengehaald met zijn eigen inhoud, zonder de regel om te zetten in een regel van nationaal recht. Er is echter nog wel bekendmaking nodig volgens artikel 93 Grondwet, dan pas is de wet geldig. De nationale organen hebben een **conformeringsplicht**, de wetgever mag bijvoorbeeld geen wet maken die onverenigbaar is (**Marekx v. België, EHRM 13 juni 1979**), en het bestuur mag geen strijdige wet uitvoeren. Op dia 31 staat een schema met regels waaraan getoetst mag worden.

Een volkenrechtelijke organisatie is de Verenigde Naties. In de Veiligheidsraad van de VN zitten 15 leden, waarvan 5 permanent: Rusland, China, Frankrijk, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Zij hebben vetorecht, dit betekent dat als één van deze landen tegenstemt, het hele besluit niet doorgaat. Ook is er het Internationaal Gerechtshof (ICJ), deze gaat over geschilbeslechting en geeft advies aan andere organen. De NAVO (Noord-Atlantische Verdragsorganisatie) is opgericht in 1949, deze is intergouvernementeel met 29 leden. Ten slotte is er nog de Raad van Europa, deze is ook opgericht in 1949. Dit moet niet verward worden met de Europese Unie. De hoofdorganen zijn het Comité van ministers, de parlementaire vergadering en het EHRM.